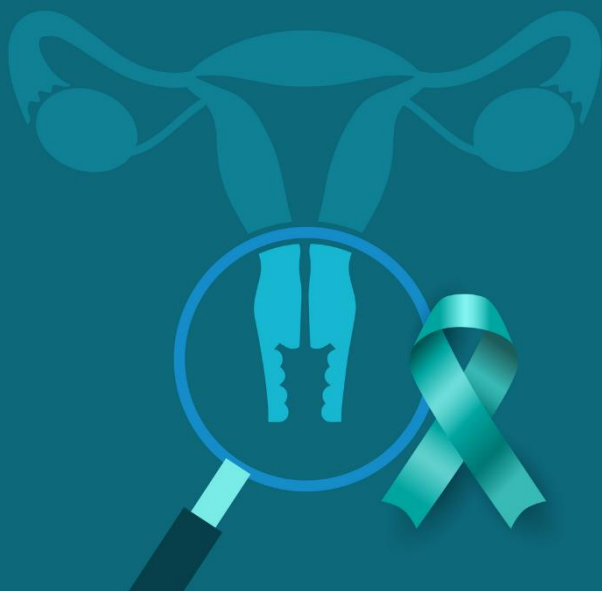

BADANIA PRZESIEWOWE W KIERUNKU RAKA SZYJKI MACICY

Informacje dotyczące populacyjnych badań przesiewowych
w kierunku raka szyjki macicy w Islandii

Embætti landlæknis

Badania przesiewowe w kierunku raka szyjki macicy

Kobiety w wieku 23–64 lat są regularnie zapraszane na badania przesiewowe szyjki macicy. Przyczyną raka szyjki macicy jest zakażenie wirusem HPV (*wirusem brodawczaka ludzkiego*), a zatem schorzenie to nie ma podłoża genetycznego. Z tej broszury można dowiedzieć się więcej o wirusie HPV, jego skutkach i przebiegu badań przesiewowych.

Informacje na temat daty otrzymania zaproszenia i daty stawienia się na badanie można znaleźć na stronie heilsuvera.is (Moich stron-> Medical record / Screening history).

Kobiety w wieku 23–29 lat są zapraszane na badania przesiewowe co 3 lata, a kobiety w wieku 30–64 lat – co 5 lat.

Wyniki są dostępne w ciągu czterech tygodni. Badania przesiewowe szyjki macicy w ośrodku zdrowia kosztuje 500 ISK.

Wszystkie wyniki z badań przesiewowych są przesyłane elektronicznie za pośrednictwem Heilsuvera.is oraz Island.is (My Pages)

LGBTQIA+

Zaproszenia na badania przesiewowe w kierunku raka szyjki macicy są wysyłane do osób identyfikujących się jako kobiety w rejestrach Islandii (*Pjóðskrá*). Osoby, które nie identyfikują się jako kobiety w rejestrach Islandii, ale mają szyjkę macicy, muszą samodzielnie śledzić terminy, aby zgłosić się na badanie przesiewowe.

Jeśli nie ma pewności, czy i kiedy wziąć udział w badaniu przesiewowym, można skontaktować się z personelem [Centrum koordynacji badań przesiewowych w kierunku raka](#), aby uzyskać informacje.

Czym jest badanie przesiewowe?

Badanie przesiewowe to test dla zdrowych osób, u których nie występują objawy. Dzięki temu można wykrywać choroby na wczesnym etapie, ograniczyć ich występowanie oraz wydłużyć przewidywaną długość życia. Pozwala to zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych chorób oraz odsetek koniecznych interwencji, a leczenie jest często mniej inwazyjne.

Badania przesiewowe w kierunku raka szyjki macicy

Przyczyną raka szyjki macicy jest wirus HPV, którego można wykryć za pomocą wymazu z szyjki macicy. Zakażenie wirusem HPV nie powoduje objawów, dlatego ważne jest regularne poddawanie się badaniom przesiewowym.

Nawet jeśli regularnie poddawałaś się badaniom przesiewowym, a wyniki były prawidłowe, w przypadku wystąpienia objawów ze strony narządów rodnych, niezależnie od daty ostatniego badania, należy jak najszybciej udać się do ginekologa.

Możliwe objawy mogą obejmować krwawienie międzymiesiączkowe, krwawienie po stosunku, ból w podbrzuszu lub zmianę charakteru wydzieliny

Wykonanie cytologii

Z błony śluzowej szyjki macicy pobierany jest wymaz za pomocą małej, miękkiej szczoteczki. Dla większości osób pobieranie próbek jest bezbolesne, ale niektóre mogą odczuwać łagodny dyskomfort.

Badania przesiewowe przeprowadzane są przez położne i pielęgniarki w ośrodkach opieki zdrowotnej w całym kraju. Należy pamiętać, że badanie przesiewowe to nie to samo, co pełne badanie przez ginekologa. Dlatego ważne jest, aby w przypadku wystąpienia objawów skonsultować się z lekarzem, zamiast zgłaszać się na badanie przesiewowe.

Możesz również poddać się pobraniu próbki u ginekologa.

Ciąża a pobieranie wymazu

Zasadniczo zaleca się, aby nie poddawać się badaniu przesiewowemu przed upływem 6–8 tygodni od porodu. Jeśli jednak od ostatniego pobrania upłynęło dużo czasu, można pobrać wymaz. Istnieją szczoteczki przeznaczone do pobierania próbek od kobiet w ciąży. W przypadku badań kontrolnych należy zawsze skonsultować się z lekarzem przed umówieniem wizyty.

Miesiączka a pobieranie próbek

Nie zaleca się pobierania próbki podczas miesiączki, ponieważ istnieje zwiększone prawdopodobieństwo niewiarygodnego wyniku i konieczności powtórzenia pobierania próbki.

Co powoduje raka szyjki macicy

Przyczyną raka szyjki macicy jest utrzymująca się infekcja wirusem HPV (*wirusem brodawczaka ludzkiego*). Wirus HPV jest przenoszony drogą płciową lub poprzez inny bezpośredni kontakt skóry.

U większości osób, które mają zdrowy układ odpornościowy, wirus HPV zaniknie w ciągu dwóch lat. W przypadkach, gdy układ odpornościowy nie pozbywa się wirusa, pozostaje on w organizmie dłużej i może powodować zmiany komórkowe. Nie muszą one oznaczać raka, ale mogą przekształcić się w nowotwór, jeśli nie są monitorowane i nie zostanie wdrożone odpowiednie leczenie w razie potrzeby (więcej informacji na ten temat znajduje się w części dotyczącej zmian komórkowych).

HPV (*wirus brodawczaka ludzkiego*)

HPV to wirus, który przenosi się między ludźmi. Istnieje ponad 200 typów wirusa, ale tylko 15 z nich może potencjalnie powodować rozwój nieprawidłowych komórek i raka szyjki macicy. Są to tzw. wirusy HPV wysokiego ryzyka i są one wykrywane podczas badań przesiewowych szyjki macicy.

Typy te są przenoszone podczas stosunku płciowego i kontaktu w okolicach narządów płciowych. Dlatego zakażenie wirusem HPV jest klasyfikowane jako choroba przenoszona drogą płciową. Uważa się, że 80% wszystkich osób uprawiających seks z inną osobą zostaje zarażonych tym wirusem w jakimś momencie swojego życia. Największe prawdopodobieństwo zakażenia występuje przed 25. rokiem życia, ponieważ w tym wieku częściej dochodzi do zmiany partnerów. Dlatego kobiety w wieku 23–29 lat są zapraszane na badania przesiewowe co 3 lata, a kobiety w wieku 30–64 lat – co 5 lat.

Zakażenie wirusem HPV przebiega bezobjawowo, więc osoby zarażone nie zdają sobie z niego sprawy. Dlatego ważne jest regularne poddawanie się badaniom przesiewowym.

Zmiany komórkowe

W wymazie z szyjki macicy można wykryć zmiany komórkowe, co oznacza, że wygląd komórek jest nieprawidłowy. Zmiany komórkowe mogą być na różnym etapie rozwoju, ale najczęstszą ich przyczyną jest reakcja zapalna, która w większości przypadków ustępuje samoistnie.

Niezależnie od etapu, na którym wykryto zmiany komórkowe, ważne jest, aby stawiać się na wizyty kontrolne w celu ich monitorowania i interwencji w razie potrzeby. Nie można stwierdzić, które zmiany komórkowe ustąpią samoistnie, a które przekształcą się w nowotwór. Dlatego ważne jest stosowanie się do zaleceń dotyczących kontroli.

Zmiana w komórkach szyjki macicy jest spowodowana infekcją wirusem HPV, która utrzymuje się przez długi czas. Zmiany komórkowe nie rozwijają się w raka, jeśli wirus HPV nie występuje. Od momentu zakażenia do rozwinięcia się raka mija zwykle około 10 lub więcej lat. Wytyczne Departamentu Zdrowia dotyczące badań przesiewowych w kierunku raka szyjki macicy uwzględniają ten fakt przy określaniu czasu między badaniami cytologicznymi.

Zmiany w komórkach nie są rakiem,
lecz zwykle są bezobjawowe, zatem regularne poddawanie
się badaniom przesiewowym jest bardzo ważne

Zapobieganie zakażeniom

Zakażenia wirusem HPV nie da się wyleczyć, ale można zmniejszyć ryzyko infekcji:

- **przez szczepienie.** Szczepienie jest również najlepszą profilaktyką.
- **przez stosowanie prezerwatyw.** Prezerwatywy nie zapewniają jednak 100% ochrony, ponieważ wirus może znajdować się na skórze wokół narządów płciowych.
- **przez mycie powierzchni skóry.** (zwłaszcza rąk) **i używanych przedmiotów** po stosunku.
- **nie paląc tytoniu.** Palenie osłabia układ odpornościowy i może zwiększać prawdopodobieństwo uporczywych infekcji wirusowych.

Szczepienie przeciwko HPV

Jesienią 2011 r. w Islandii rozpoczęto szczepienia 12-letnich dziewcząt szczepionką Cervarix, która zapewnia ochronę przed typami wirusa HPV powodującymi około 70% wszystkich nowotworów szyjki macicy.

Jesienią 2023 r. rozpoczęto szczepienia wszystkich dzieci w wieku 12 lat szczepionką Gardasil 9, która zapewnia ochronę przed typami wirusa HPV powodującymi 90% wszystkich nowotworów szyjki macicy.

Ponieważ szczepionki nie zapewniają ochrony przed wszystkimi typami wirusa HPV, jakie mogą powodować raka szyjki macicy, regularny dalszy udział w badaniach przesiewowych jest bardzo ważny.

Wyniki badania przesiewowego

Wyniki badań przesiewowych odbiera się elektronicznie w ciągu czterech tygodni na stronie heilsuvera.is lub island.is.

Dokument zawiera wynik badania próbki oraz zalecany termin stawienia się na kolejne pobranie próbki lub badanie.

Zalecenia dotyczące następnego pobierania próbki zależą od wyników jej badania, ale wcześniejsze wyniki są również brane pod uwagę. Zalecenia mogą obejmować ponowne badania przesiewowe po 3 lub 5 latach, w zależności od wieku, lub nadzór zgodnie z wytycznymi dotyczącymi badań przesiewowych [Departamentu Zdrowia](#).

Monitorowanie może polegać na ponownym pobraniu próbki po 6 lub 12 miesiącach lub zaleceniu dalszego badania przez ginekologa.

Dalsze badania

Jeśli wyniki cytologii uzasadniają dalsze badania, zwykle wykonywana jest kolposkopia. W przypadku wykrycia zmian w komórkach, które wymagają leczenia, zazwyczaj zalecana jest biopsja stożkowa szyjki macicy.

Skierowania

W przypadku wykonania cytologii w ośrodku opieki zdrowotnej Centrum koordynacji badań przesiewowych w kierunku raka wysyła skierowanie na kolposkopię do szpitala Landspítali. W przypadku wykonania cytologii przez ginekologa to on umawia pacjentkę na kolposkopię.

Kolposkopia

Kolposkopia to mikroskopowe badanie szyjki macicy wykonywane przez ginekologa. Próbki tkanek są pobierane z obszarów szyjki macicy, w których podejrzewa się zmiany komórkowe; następnie wysyła się je do laboratorium w celu przeprowadzenia analizy tkanek.

Na podstawie wyników badania i analizy tkanek lekarz ocenia potrzebę dalszego monitorowania lub leczenia. Działania te są podejmowane w oparciu o instrukcje i procedury opublikowane przez [Departament Zdrowia](#). Obowiązkiem lekarza jest poinformowanie o wynikach kolposkopii i zalecanych dalszych działaniach.

Wykonanie

Kolposkopia jest przeprowadzana przez ginekologów, którzy przeszli specjalne szkolenie z jej wykonywania. Badanie trwa około 15–20 minut i jest podobne do standardowego badania przez ginekologa, z wyjątkiem tego, że używa się mikroskopu. Podczas badania nie jest wymagane znieczulenie ani sedacja.

Ciąża

Kolposkopia jest wykonywana również w trakcie ciąży, ale lekarz wykonujący kolposkopię ocenia, czy konieczna jest biopsja. Ważne jest, aby poinformować o ciąży przy umawianiu się na kolposkopię.

Biopsja stożkowa szyjki macicy

Biopsja stożkowa jest zwykle zalecana, gdy zmiany komórkowe wymagają leczenia.

Wykonanie

Biopsja stożkowa to zabieg, podczas którego ginekolog pobiera fragment szyjki macicy w kształcie stożka w celu usunięcia zmian komórkowych. Zabieg ten jest zazwyczaj wykonywany w znieczuleniu miejscowym i jest przeprowadzany w szpitalu.

Monitorowanie

Pierwsza kontrolna próbka po biopsji stożkowej jest pobierana po 6 miesiącach, niezależnie od wieku.

Wyniki analizy tkankowej biopsji stożkowej i ocena, czy wszystkie zmiany komórkowe zostały skutecznie usunięte, określają potrzebę dalszego monitorowania. Działania te są podejmowane w oparciu o instrukcje [Departamentu Zdrowia](#).

Ciąża

Biopsja stożkowa nie jest wykonywana w czasie ciąży.

Biopsja stożkowa nie ma wpływu na przyszłe ciążę, ale istnieje nieznacznie zwiększone ryzyko przedwczesnego porodu. Lekarz przeprowadzający zabieg może udzielić dalszych informacji na ten temat.

Fakty na temat badań przesiewowych w kierunku raka szyjki macicy

Zalety

Ryzyko raka szyjki macicy można ograniczyć, poddając się regularnym badaniom przesiewowym.

Dzięki regularnemu wykonywaniu cytologii możliwe jest wykrycie i leczenie zmian komórkowych, zanim rozwinie się z nich nowotwór.

Uczestnicząc w badaniu przesiewowym szyjki macicy, spotkasz się z profesjonalistą, który przekaze informacje i rozwieje obawy.

Testy wykrywające wirusa HPV są wiarygodne.

Wady

Niektóre kobiety odczuwają niewielki dyskomfort podczas pobierania próbki, ale rozluźnienie się podczas jej pobierania pozwala go zmniejszyć.

Cytologia może ewentualnie wskazać fałszywy wynik.

W nielicznych przypadkach może zostać zalecone zbędne leczenie. Ponieważ nie można przewidzieć, które zmiany w komórkach się cofną, a które mogą przekształcić się w raka, leczenie jest konieczne w obu przypadkach.

Niektóre kobiety obawiają się pobierania próbek. Pomóc może rozmowa z osobą pobierającą próbkę o przyczynie niepokoju.

Odrzucenie zaproszenia na badanie przesiewowe

Jeśli nie chcesz być zapraszana na badania przesiewowe, należy zadzwonić do Centrum koordynacji badań przesiewowych w kierunku raka (*Samhæfingarstöð krabbameinsskimana*) i umówić się na rozmowę z pielęgniarką pod numerem 513-6700 w dni powszednie między 8:30 a 12:00.

Jeśli nie ma pewności, czy należy poddać się badaniom przesiewowym, np. z powodu wcześniejszych operacji, zalecamy skonsultowanie się z lekarzem w celu uzyskania informacji i zaleceń. W razie potrzeby można uzyskać poradę od pielęgniarki w Centrum koordynacji.

Informacje o badaniach przesiewowych

- W latach 2019–2023 u średnio 18 kobiet rocznie zdiagnozowano raka szyjki macicy, a średnio cztery kobiety rocznie umierały w tym okresie.
- Częstość występowania raka szyjki macicy jest najwyższa w grupie wiekowej od 30 do 34 lat.
- Średni wiek, w którym rozpoznaje się raka, to 48 lat.
- Badanie przesiewowe szyjki macicy opiera się na badaniu przesiewowym w kierunku wirusa HPV, ponieważ bez jego obecności nie dojdzie do zmian komórkowych ani rozwinięcia się nowotworu.
- U większości osób zakażenie wirusem HPV zaniknie samoistnie w ciągu dwóch lat.

Dzięki regularnemu udziałowi w badaniach przesiewowych liczba przypadków raka szyjki macicy spadła o 90%

Gdzie mogę znaleźć dalsze informacje?

W przypadku pytań dotyczących badania przesiewowego w kierunku raka szyjki macicy informacje można znaleźć na następujących stronach internetowych:

- Koordynacja badań przesiewowych w kierunku raka (skimanir.is)
- Heilsuvera.is
- Departament Zdrowia
- Szpital Uniwersytecki Landspítali – oddział ginekologiczny

Jeśli nie możesz znaleźć odpowiedzi na swoje pytania, możesz skontaktować się z Centrum koordynacji badań przesiewowych w kierunku raka:

- Tel.: 513 6700
- Email: krabbameinsskimun@heilsugaeslan.is